

ยากำจัดพยาธิภายใน ภายนอก และโปรโตซัวที่สำคัญในสุกร

ISBN : 978-974-682-289-3

ปัจฉิมา อินทรกำแหง
อนุชา สุขริน
สุภาวรรณ งามจิตต์เอื้อ
กลุ่มปาสาติตวิทยา

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์
มกราคม 2551

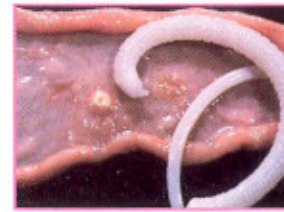
พยาธิตัวกลม

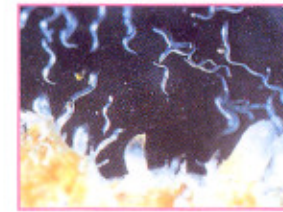
Gnathostoma hispidum
พยาธิตัวจิ๋ว
พบในกระเพาะอาหาร

Ascaris suum
พยาธิไส้เดือน
พบในลำไส้เล็ก

Macracanthorhynchus hirudinaceus
พยาธิหัวหนาม
พบในลำไส้เล็ก

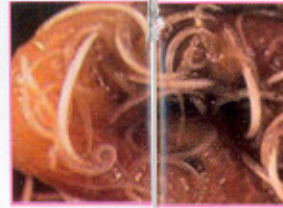
Strongyloides ransomi
พยาธิเส้นด้าย
พบในลำไส้เล็ก

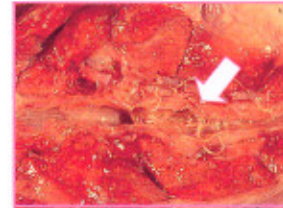
Oesophagostomum spp.
พยาธิเม็ดตุ่ม
พบในลำไส้ใหญ่

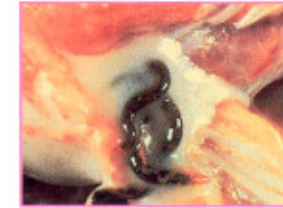
ลักษณะเม็ดตุ่มที่พบนั่งลำไส้ใหญ่
ที่เกิดจากพยาธิเม็ดตุ่ม
เป็นระยะที่ยาไม่ออกฤทธิ์กำจัดได้

Trichuris suis
พยาธิ
พบในลำไส้ใหญ่

Metastrongylus apri
พยาธิปอด
พบในปอด หลอดลม

Stephanurus dentatus
พยาธิไต
พบที่ไต

ยาดำพยาธิ

ชื่อสามัญ	ชื่อการค้า	ขนาด	ที่ใช้	วิธีใช้	หมายเหตุ
Piperazine	Farminth®, Vazin®, Wormer-B®	10 กรัม/น้ำหนักตัว 30	กิโลกรัม	ผสมอาหารหรือน้ำให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Ascaris suum</i>
	Hogtosan®	300 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว	1 กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Ascaris suum</i>
Albendazole	Alben - 70®	3 กรัม/น้ำหนักตัว 20	กิโลกรัม	ผสมอาหารกินครั้งเดียว	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Oesophagostomum</i> spp.,
	Wormecide®	600 กรัม/อาหาร 1 ตัน		ผสมอาหารกินนาน 7 - 10 วัน	<i>Metastrongylus</i> spp.
		5 - 10 มิลลิกรัม/น้ำหนัก	ตัว 1 กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Oesophagostomum</i> spp.,
Oxybendazole	Nuxiben®, Oxiben 100®	15 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว	1 กิโลกรัม หรือ	ผสมอาหารให้กิน	<i>Metastrongylus</i> spp.
		400 กรัม/อาหาร 1 ตัน			ใช้ถ่ายพยาธิตัวกลม <i>Ascaris suum</i> ,
					<i>Strongyloides ransomi</i> ,
					<i>Oesophagostomum</i> spp.

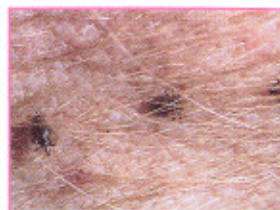
ชื่อสามัญ	ชื่อการค้า	ขนาด	ที่ใช้	วิธีใช้	หมายเหตุ
Fenbendazole	Vermisole 150 [®] , Oxisol [®]	1 กรัม/ น้ำหนักตัว 10	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิตัวกลม <i>Ascaris suum</i> , <i>Strongyloides ransomi</i> , <i>Oesophagostomum</i> spp.
	G.Oxy [®]	1 กิโลกรัม/อาหาร 2600	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	
	Maxiben [®]	15 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว 1	กิโลกรัม หรือ	ผสมอาหารให้กิน	
		400 กรัม/อาหาร 1 ตัน		ผสมอาหารให้กินนาน 10 วัน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Oesophagostomum</i> spp., <i>Ascaris suum</i> , <i>Trichuris suis</i> , <i>Metastrongylus</i> spp.
	Panacur 25% [®]	250 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว	1 กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	
	Safeguard 4% [®]	500 กรัม/อาหาร 200	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	
Flubendazole	Bendon 4% [®]	12.5 กรัม/น้ำหนักตัว 100	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Oesophagostomum</i> spp., <i>Strongyloides ransomi</i> , <i>Metastrongylus</i> spp.
	Flunomex [®]	5 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว 1	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	
Levamisole	Curazole 10% [®]	7.5 กรัม/น้ำหนักตัว 50	กิโลกรัม	ผสมอาหารหรือน้ำให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Strongyloides ransomi</i>
		7.5 กรัม/น้ำหนักตัว 150	กิโลกรัม	ผสมอาหารหรือน้ำให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Ascaris suum</i>
	Parmizole L [®] , Levacide [®] , Levamisole 7.5% [®]	1 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 10	กิโลกรัม	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	ใช้ถ่ายพยาธิตัวกลมทุกชนิด
	Levject 100 [®] , Levalin 10% [®]	1 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 20	- 25 กิโลกรัม	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	ใช้ถ่ายพยาธิตัวกลมทุกชนิด
Tetramisole	Wormben [®]	1 กรัม/น้ำหนักตัว 15 กิโล	กรัม	ผสมอาหารหรือน้ำให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Oesophagostomum</i> spp., <i>Strongyloides ransomi</i> , <i>Metastrongylus</i> spp.
Febantel	Rintal 10% [®]	7.5 กรัม/น้ำหนักตัว 150	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Ascaris suum</i> , <i>Oesophagostomum</i> spp., <i>Trichuris suis</i>
		15 กรัม/น้ำหนักตัว 75	กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิ <i>Strongyloides ransomi</i> , <i>Metastrongylus</i> spp.
Ivermectin	Ivomec premix for swine [®] ,	100 ไมโครกรัม/น้ำหนัก	ตัว 1 กิโลกรัม	ผสมอาหารให้กิน	ใช้ถ่ายพยาธิตัวกลมภายในร่างกายสัตว์ และ กำจัดพยาธิภายนอกได้แก่ เห็บ เหา ไร และ แมลง
	Macomex powder [®]	333 กรัม/อาหาร 1 ตัน			
	Bomectin [®] , Ecomectin [®] , Ivomec [®]	1 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 33	กิโลกรัม	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	
	Fenomax [®] , Verbamec [®] , Ivertin [®] , Ivermectin [®]				
Doramectin	Dectomax [®]	1 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 33	กิโลกรัม	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	

หมายเหตุ ขนาดตัวยานในแต่ละชื่อการค้าอาจมีความเข้มข้นแตกต่างกัน และในชื่อการค้าหนึ่งอาจมีหลายขนาดความเข้มข้นให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม จึงควรตรวจสอบขนาดและวิธีใช้ตามฉลากกำกับยา

Haematopinus spp.

เหาสุกร

เหาสุกรที่เกาะตามขนบนผิวหนัง

Demodex phylloides

ไรขี้เรื้อนขุมขน

Sarcoptes scabiei var. *suis*

ไรขี้เรื้อน

ยากำจัดพยาธิภายนอก

ชื่อสามัญ	ชื่อการค้า	ขนาดที่ใช้	วิธีใช้	หมายเหตุ
Coumaphos	Asuntol 50 [®]	1 ข้อนโด้นผสมน้ำ 3 ลิตร หรือ 20 กรัม/น้ำ 200 ลิตร	แช่ อาบ หรือ พ่นทั่วตัว	กำจัดเหา ไร ขี้เรื้อน และแมลง
Deltamethrin	Butox [®]	2 - 4 มิลลิลิตร/น้ำ 1 ลิตร	พ่นทั่วตัว	กำจัดเหา ไร และขี้เรื้อน
Amitraz	Ectodex [®] , Tactic [®]	4 มิลลิลิตร/น้ำ 1 ลิตร	พ่นทั่วตัว	กำจัดเหา ไร ขี้เรื้อน และแมลง
Cypermethrin	Ectomin [®]	1 ส่วน/น้ำ 1000 ส่วน	ทาเฉพาะบริเวณหรือพ่นทั่วตัว	กำจัดเหา ไร ขี้เรื้อน และแมลง
Trichlofon	Neguvon [®]	30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร	ทาเฉพาะบริเวณหรือพ่นทั่วตัว	กำจัดเหา และแมลงวัน
Phosmet	Nupor-P Porect [®]	30 กรัม/น้ำ 1.5 ลิตร	ทาเฉพาะบริเวณหรือพ่นทั่วตัว	กำจัดไรขี้เรื้อน
Fogsim	Sebasil Pour-on [®]	1 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 10 กิโลกรัม	ราดตามแนวสันหลัง	กำจัดเหา และไรขี้เรื้อน
		4 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 10 กิโลกรัม	ราดตามแนวสันหลัง	กำจัดไรขี้เรื้อน

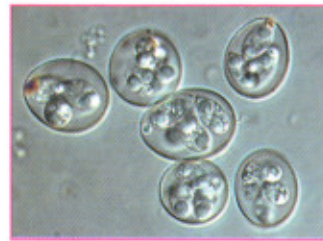
หมายเหตุ ขนาดตัวยานี้ในแต่ละชื่อการค้าอาจมีความเข้มข้นแตกต่างกัน และในชื่อการค้าหนึ่งอาจมีหลายขนาดความเข้มข้นให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม จึงควรตรวจสอบขนาดและวิธีใช้ตามฉลากกำกับยาประกอบด้วย

โปรโตซัว

โปรโตซัวในทางเดินอาหาร

Balantidium coli
ระยะ trophozoite

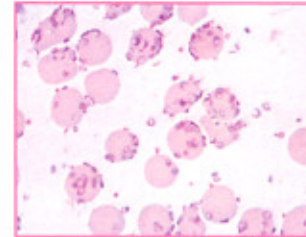
เชื้อบิด *Eimeria* spp.
ระยะ oocyst

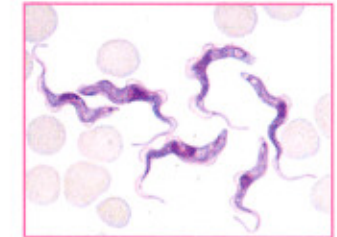
เชื้อบิด *Isospora suis*
ระยะ oocyst

ทั้ง 3 ชนิดพบในลำไส้เล็กและลำไส้ใหญ่

โปรโตซัวในระบบไหลเวียนโลหิต

Eperythrozoon suis
ในเม็ดเลือดแดง

Trypanosoma evansi
ในกระแสโลหิต

ยากำจัดโปรโตซัว

ชื่อสามัญ	ชื่อการค้า	ขนาดที่ใช้	วิธีใช้	หมายเหตุ
Salinomycin sodium Toltrazuril	Salocin 120® Baycox 5%®, Toltraril 2.5%®, Toltraril S 5%®	30 - 60 ส่วนในอาหารล้วนส่วน (ppm) 1 มิลลิลิตร/ตัว	ผสมอาหารให้กิน ให้กิน (ลูกสุกรอายุ 3 - 6 วัน ไม่เกิน 8 วัน)	} กำจัด coccidia (เชื้อบิด) <i>Eimeria</i> spp., <i>Isospora suis</i>
Amprolium Diminazine Aceturate Oxytetracycline	Amprolium® Berenil injection 7%® Oxytetracycline L/A®	25 - 65 มิลลิลิตร/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม 5 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว 10 กิโลกรัม 20 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม 25 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ร่วมกับธาตุเหล็กขนาด 200 มิลลิกรัม/ตัว	ผสมอาหารให้กิน ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง	
				ป้องกันการติดเชื้อบิดในลูกสุกรแรกเกิด กำจัด <i>Trypanosoma evansi</i> กำจัด <i>Eperythrozoon suis</i> สำหรับลูกสุกรดูตนเองอายุ 1-2 วัน

หมายเหตุ ขนาดตัวยานแต่ละชื่อการค้าอาจมีความเข้มข้นแตกต่างกัน และในชื่อการค้าหนึ่งอาจมีหลายขนาดความเข้มข้นให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม จึงควรตรวจสอบขนาดและวิธีใช้ตามฉลากกำกับยาประกอบด้วย

การควบคุมพยาธิตัวกลมในทางเดินอาหาร

1. ถ่ายพยาธิอย่างสม่ำเสมอในทุกช่วงอายุของสุกร ดังตัวอย่างโปรแกรมการถ่ายพยาธิดังนี้

พ่อสุกร	ควรถ่ายพยาธิทุก 6 เดือน
แม่สุกรและสุกรสาว	ควรถ่ายพยาธิก่อนการผสมพันธุ์ทุกครั้ง และก่อนเข้าเล้าคลอด
ลูกสุกรหย่านม	ควรถ่ายพยาธิหนึ่งครั้งหลังหย่านม และเมื่ออายุ 3, 6 เดือน
ลูกสุกรขุน	ควรถ่ายพยาธิโดยวิธีให้กินเป็นระยะๆ ติดต่อกัน ตามคำแนะนำของยาถ่ายพยาธิ แต่ละชนิด

2. ลดการปนเปื้อนของไข่พยาธิบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือน โดยการจัดการด้านสุขาภิบาล กำจัดอุจจาระบนพื้นคอกและทำให้คอกแห้งสะอาดอยู่เสมอ ไม่ให้อุจจาระปนเปื้อนภาชนะใส่อาหารและน้ำ และเพื่อป้องกันการฟักตัวของไข่พยาธิ
3. ป้องกันไม่ให้มีพาหะของพยาธิบางชนิด เช่น ไส้เดือนดิน (*Eisenia* spp.), แมลงปีกแข็ง บางชนิด เช่น แมงอูหนู (*Melolontha* spp.) อยู่ภายในโรงเรือนที่เลี้ยงสุกร

การควบคุมพยาธิใบไม้และพยาธิตัวตืด

1. ทำลายหรือป้องกันไม่ให้มีโฮสต์กึ่งกลาง เช่น หอย ในแหล่งน้ำบริเวณเลี้ยงสุกร
2. อาหารที่นำมาใช้เลี้ยงสุกรควรระวังไม่ให้มีสิ่งแปลกปลอมที่เป็นโฮสต์กึ่งกลางปนมาด้วย
3. มีการจัดการสุขาภิบาลโรงเรือนที่ดี เพื่อป้องกันโฮสต์กึ่งกลางและการปนเปื้อนของไข่พยาธิและตัวอ่อนพยาธิ
4. ตรวจอุจจาระสัตว์เลี้ยงเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

การควบคุมโรคที่เกิดจากโปรโตซัวในระบบทางเดินอาหาร

1. มีการจัดการที่ดี เพราะโรคมักเกิดในฝูงสัตว์ที่เลี้ยงรวมกันหนาแน่นและขาดการสุขาภิบาล
2. ทำความสะอาดโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ไม่ให้มีการปนเปื้อนอุจจาระในอาหารและน้ำ ป้องกันสัตว์กินเชื้อโปรโตซัวระยะติดต่อเข้าไป
3. แยกสัตว์ป่วยออกจากฝูง ป้องกันการแพร่กระจายของโรค
4. ให้ยากำจัดโปรโตซัวแก่ลูกสุกรเมื่ออายุ 3 วันขึ้นไป
5. กำจัดสัตว์อื่น เช่น แมลง หนู นก แมว ไม่ให้เข้ามาในฟาร์มสุกร
6. เศษอาหารที่นำมาเลี้ยงสุกรควรทำให้สุก และน้ำกินควรเป็นน้ำสะอาด

การควบคุมโรคที่เกิดจากโปรโตซัวในระบบไหลเวียนโลหิต

1. ถ้ามีสัตว์อื่นที่เป็นโฮสต์ของโปรโตซัวชนิดเดียวกัน เลี้ยงอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ต้องคอยเฝ้าระวัง ตรวจสอบเป็นระยะๆ และป้องกันกำจัดแมลงดูดเลือดที่เป็นพาหะของโรค
2. แยกสัตว์ป่วยออกจากฝูง ป้องกันการแพร่กระจายของโรค
3. ก่อนการนำสัตว์ใหม่เข้ามาในฝูง ควรตรวจสอบดูว่าปลอดจากเชื้อโปรโตซัว เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค

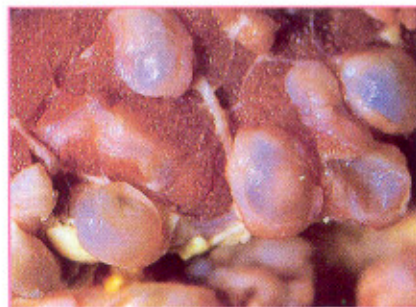

พยาธิตัวกลม

ระยะตัวอ่อน (larvae) ของพยาธิ *Trichinella spiralis* แทรกอยู่ตามกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน ไม่สามารถกำจัดด้วยยาถ่ายพยาธิได้

พยาธิตัวตืด

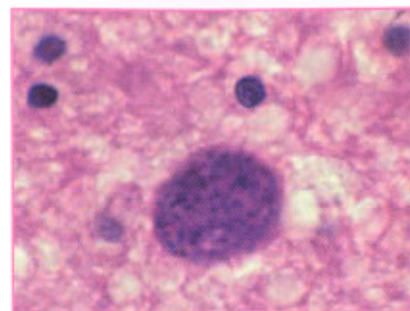

Cysticercus cellulosae (พยาธิเม็ดสาตุ) เป็นระยะตัวอ่อนของพยาธิ *Taenia solium* และเป็นระยะติดต่อกันอยู่ในถุงน้ำ (cyst) พบในกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อเกี่ยวพันของสุกร

Taenia solium เป็นระยะตัวเต็มวัยของ *Cysticercus cellulosae* โดยมีมนุษย์เป็น host ที่แท้จริง

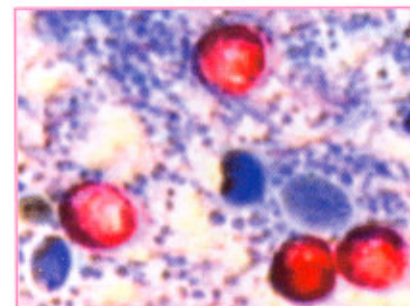
โปรโตซัว

Toxoplasma gondii ระยะ cyst ที่อยู่ตามอวัยวะต่างๆ ในสุกรและสัตว์อื่น รวมทั้งคน

Tritrichomonas suis ระยะ trophozoite พบในโพรงจมูก กระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก

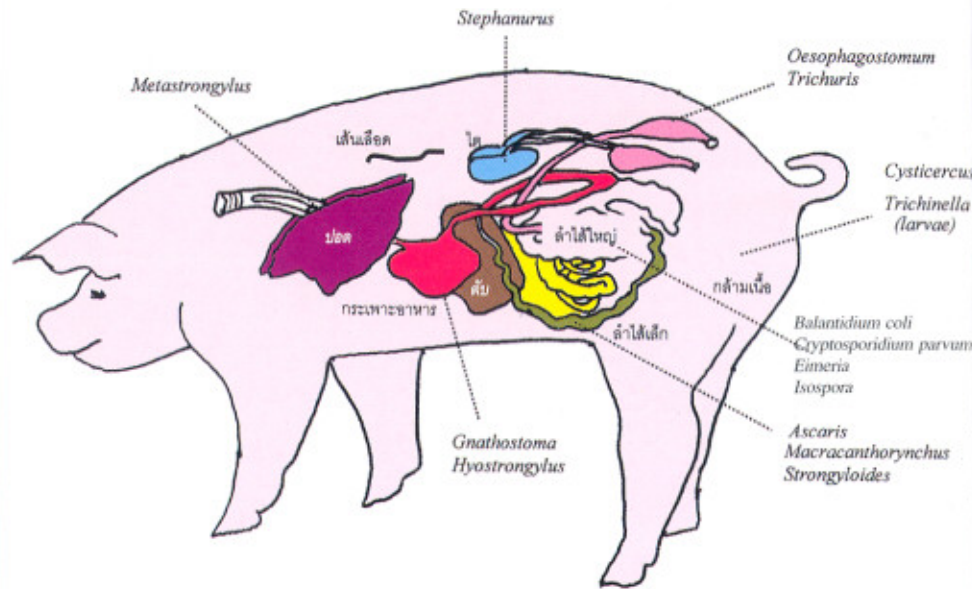

Cryptosporidium parvum ระยะ oocyst อยู่ในทางเดินอาหาร เป็นโปรโตซัวที่ทำให้เกิดโรคท้องร่วงในสุกร สัตว์อื่น ๆ และคน

หมายเหตุ *Trichinella spiralis* , *Cysticercus cellulosae* , *Toxoplasma gondii* ติดต่อกันโดยการกินเนื้อสุกรที่มีพยาธิอยู่ (Food - borne zoonosis) ส่วน *Cryptosporidium parvum* มักติดต่อกันโดยการปนเปื้อน oocyst ในน้ำ (Water - borne zoonosis)

รายชื่อตัวแทนจำหน่ายยาถ่ายพยาธิและโปรโตซัวในปศุสัตว์

- บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ อิน-เอ็กซ์ จำกัด โทร. 0-2675-8800
 บริษัท เซอริง-ฟลาวแอนนิมอลเฮลท์ จำกัด โทร. 0-2652-0621-3
 บริษัท เบ็ทเทอร์ฟาร์ม จำกัด โทร. 0-2955-0555
 บริษัท ไบเออร์ไทย จำกัด โทร. 0-2232-7228 ต่อ 7222
 บริษัท ไบโอเทค แอกริ-บิซเนส จำกัด โทร. 0-2559-3543
 บริษัท ไฟเซอร์อินเตอร์เนชันแนล จำกัด โทร. 0-2665-4555
 บริษัท ฟอर्ट ดอดจ์ แอนนิมอลเฮลท์ (ไทยแลนด์) จำกัด โทร. 0-2670-0900
 บริษัท นูตริเคมีส์ จำกัด โทร. 0-2529-1301-4
 บริษัท โนวาร์ตีส (ประเทศไทย) จำกัด โทร. 0-2685-0999
 บริษัท เมเรียล (ประเทศไทย) จำกัด โทร. 0-2661-3377
 บริษัท พี.ยู.ไทย จำกัด โทร. 0-2225-7136-8
 บริษัท เวทอะกริเทค จำกัด โทร. 0-2575-5777-86
 บริษัท ออกด้าเมมโมเรียล จำกัด โทร. 0-2945-8681-5
 บริษัท อินเตอร์เวท (ประเทศไทย) จำกัด โทร. 0-2937-4909
 บริษัท แอดแลนติคฟาร์มาซูติคอล โทร. 0-2311-0104-9, 0-2311-0111
 บริษัท อโกรเมต จำกัด โทร. 0-2809-7254-9
 บริษัท แอนนิมอล เฮลท์โปรดักส์ จำกัด โทร. 0-2998-2025-6
 บริษัท แอดวานซ์ฟาร์มา จำกัด โทร. 0-2675-9420, 0-2675-9443

พยาธิในสุกรที่พบตามอวัยวะต่าง ๆ